

právní »Právnícké jednoty« a jeho věhlas postavil jej zde na dlouhou dobu na místo, které jinde vyhrazeno bývá jen badatelům z kruhů akademických. Teprve choroba přiměla Kasandu, že opustil čestnou zajisté funkci předsedy této čelné vědecké instituce, v níž během let uspořádal řadu významných přednášek. — Také Kasandova působnost v Advokátní komoře zaslouží pozornosti. Zprvu vystupoval zde zejména při úpravě poměrů národnostních, později byl činný jako člen, posléze předseda disciplinární rady.

Náčrt všestranné, nezištné práce Kasandovy nebyl by úplný, kdybych nevzpomněl činnosti zesnulého v pražské zkušební komisi pro státní zkoušku judičiální, jejímž členem byl až do konce zimního semestru uplynulého roku. Zde měl Kasanda pověst mírného, přívětivého examinátora, který svým milým a klidným vystoupením si kandidáta mimoděk získával. — Pro potřeby studentstva měl vždy opravdové porozumění. Snad zachoval si je z dob studentského života, jehož sám činně se účastnil. Byl jedním z prvních starostů »Všehrd« (v roce 1874—75) a »Všehrd« čítal jej ke svým předním čestným členům. Ještě v r. 1918 napsal do »Památníku« Všehrdu několik vzpomínek na svoji činnost ve spolku. »Všehrd« a nesčetní kolegové, kteří měli příležitost poznati kdy jeho vzácné vlastnosti ducha i srdce, zachovájí mu trvalou a vděčnou památku. Boh. Šejhar.

Z P R Á V Y.

Příspěvek k jazykové otázce. Zákon z 13. června 1922 č. 188 Sb. z. a n. »jímž se upravuje poměr československé státní správy ku československým plavebním společnostem Labské a Dunajské« vzbudil již za svého projednávání v parlamentě větší pozornost než množství jiných, zvláště když jej prezident republiky vrátil k opětovnému projednání. Nebudeme se jím zde zabíratí po stránce věcné, nýbrž připojíme tu pouze několik poznámek z hlediska jazykového, neboť i tak jest zákon tento, vlastně jeho přílohy, dosti zajímavý.

Jako příloha »C« tohoto zákona jest uveřejněn »Soupis smluv čl. a něm. delegace o postoupení labských lodí a plavebních zařízení«. Pod tímto základním uvedením jest: Příloha první. — První protokol. (Mimochodem řečeno, upozorňujeme, že marně by kdo hledal za touto přílohou první snad přílohu druhou nebo po prvním protokolu, druhý protokol, nenalezne jich, za to však o 3 stránky dále spatříme nadpis: Anlage I. což jest zase totéž jako příloha I.) — Zmíněný první protokol jest úmluva, kterou uzavřela československá a německá delegace v Drážďanech dne 18. července 1921 za účelem provedení rozhodčího výroku amerického arbitra. Úmluva ta uveřejněna jest zde pouze německy. Proti tomu, že byla uzavřena německy nedalo by se celkem ani mnoho namítati, neboť nelze zajisté diplomatickým orgánům všeobecně předpisovati v jakém jazyku mají mezinárodní smlouvy uzavírati. Ale zajisté možno žádati, aby v těch případech, když smlouva taková není ujednána v jazyku československém (což se stane zajisté jen zřídka) nebo kromě cizího jazyka též v jazyku československém, aby byl aspoň ve Sbírce zákonů a nařízení publikován vedle původního znění smlouvy též její překlad do jazyka státního. Ježto smlouva jest uzavřena německy, podepsán jest na ní zcela důsledně za československou delegaci Stephan (!) Osusky. — Po tomto protokolu uveřejněny jsou zde ještě »Zusatzabkommen« a »Niederschrift« podepsané »Für die chechoslova-

kische Delegation Neudörfel — samozřejmě ovšem zase pouze německy. — Po těchto německých listinách uveřejněny jsou dvě přílohy české, při nichž však upadlo do opačného extrému než v předchozím případě. Jsou to rozhodčí výroky W. D. Hinesa. — Arbitr učinil své nálezy patrně anglicky, přes to však uveřejněny jsou zde pouze česky a ještě s klausulí: Za správnost opisu . . . což by mohlo vzbudit domněnku, že rozhodčí výrok byl učiněn česky a zde podle originálu uveřejněn. Uveřejniti též originál a zaručiti se za správnost překladu, nebylo patrně uznáno za nutné. Z toho jest zřejmo, že zde není žádného systému pro uveřejňování mezinárodních aktů: Jednou otiskne se smlouva pouze v cizím jazyku, bez překladu do jazyka státního, jindy opět uveřejní se překlad do češtiny bez originálu, a aniž by bylo vůbec naznačeno, že jest to překlad. — A na konec nutno upozorniti na jednu jazykovou perlu, nad níž zaplesá zajisté každý přítel jazyka českého: Jedno z arbitrových rozhodnutí uveřejněných ve »Sbirce« jest nadepsáno takto: Věc postoupená Německem Československu dle článku 339 mírové smlouvy Versailleské (pokud se týče Labe). Krásné, že ano? Jenže by k tomu měl býti vydán ještě výklad, kde by bylo řečeno, co to vlastně znamená. Zvlášť krásné jest, jak elegantně jest na tento nadpis, o němž se na první pohled zdá, že jsou to pouze jednotlivá česká slova vedle sebe napsaná, na konec přivěšen dodatek . . . pokud se týče Labe. — Myslím, že pokud se týče tohoto čísla »Sbirky«, jest v něm jazykových zajímavostí až dost. J. E.

Akademická svoboda a povinnost navštěvovati přednášky. U příležitosti úpravy školního roku na vysokých školách napsal prof. Weyr do Lidových Novin (22. srpna) článek, v němž mimo jiné jedná o povinnosti posluchačů vysokých škol navštěvovati přednášky, která sice jest stanovena (potvrzování návštěvy v indexech), v praxi však není již dávno jako povinnost pocítována. Nápravám v tomto směru stojí v cestě strašák vysokoškolské autonomie, která se často vkládá jako svoboda učení a vyučování v tom smyslu, že učitel může, ale nemusí vyučovati a žák může, ale nemusí se učit.

K tomu lze zajisté předem podotknouti, že mezi povinností učitele a žáka je zásadní rozdíl. Neboť profesor je tu úředníkem, který za plat je povinen vykonávati svůj úřad. Povinnost žáka učit se jest však nanejvýš povinností mravní, která je přece jen jiné povahy než právní povinnost akademického učitele.

Prof. Weyr ovšem klade o něco dále povinnost učit se na rovné povinnosti navštěvovati přednášky. Ale při tom je si jistě vědom toho, že jest sice možno stanoviti normou povinnost navštěvy přednášek a třeba drastickými prostředky zabezpečiti její působnost, ale naprosto žádná norma nemůže stanoviti něčí povinnost pozorně vyslechnouti přednášky, rozuměti jim a vůbec duševně s profesorem pracovati. Nelze tedy klásti rovnítku mezi povinností učit se a choditi do přednášek.

Nepokládám proto nikterak za rozřešenou alternativu jediné možnou k úpravě dnešního skutečně neutěšeného stavu: buď důsledné provedení povinnosti návštěvy přednášek se všemi středoškolskými prostředky a sankcemi (omluvenky, lékařská vysvědčení, třídní knihy atd.) nebo odstranění povinnosti návštěvy vůbec a ovšem též odstranění potvrzování návštěvy v indexech. Zápis by pak byl pouhou podmínkou práva k návštěvě zapsaných kolegii a k přístupu ke zkouškám. Tato druhá možnost není tak zcela zavrženíhodná. Nelze se totiž vzdáti mohutné výchovné složky takové volnosti. Pak právě onen průměrný materiál nemající zájmu na přednáškách stranil by se fakulty ještě soustavněji než dnes a při zkouškách tím spíše by projevil svoji neschopnost — mají-li přednášky vůbec jaký význam pedagogický; a o tom nepochybujeme — odpadl by a nedostal se na místa, kde právě nedbání povinností jen mravních přináší nenapravitelné škody státu a veřejnému životu. Ti pak, kteří by si vlastní sebekázní a vlastním zájmem učinili povinností přednášky navštěvovati, pocítili by blahodárné následky této sebekázně nejen při zkouškách, nýbrž i v dalším životě.

A v tom, myslíme, leží význam takto chápané akademické svobody. Předpokladem pro toto řešení jsou ovšem přísné zkoušky.

Pozornosti universitních posluchačů zasluhuje i otázka, mají-li být smazány všechny rozdíly mezi universitou a ostatními vysokými školami, na kterou též prof. Weyr ve svém článku naráží a jak se zdá odpovídá kladně. Ale to už je jiná kapitola diskuse o reformě studia vysokoškolského.

P. Z. Válka (Brno).

Výstava sociální péče o mládež v Brně. Česká zemská komise pro sociální péči o mládež na Moravě rozhodla se podniknouti velkorysou akci, aby obeznámila širší veřejnost se svými úkoly i prací dosud vykonanou. To bylo asi cílem její výstavy, otevřené od 26. srpna do 10. září. Pro hlubší proniknutí jednotlivých otázek uspořádán byl v rámci výstavy cyklus 21 přednášek, z nichž 2 (nepočítáme-li úvodní přednášku dra Kallaba a přednášku dra Krejčího o výstavě) byly obsazeny právníky (dr. Lauschmann: Právní ochrana matky a dítěte, prof. dr. Mířička: Péče o mládež soudně stíhanou). Přednášky byly určeny jen pro užší kruh interestedů, jak ukazuje i volba místnosti (poiněrně malý, intimní sál Průmyslového musea). Naproti tomu výstava byla určena širokým vrstvám publika. Obě části podniku jistě splnily svůj úkol. Zejména výstava vhodnou volbou a uspořádáním předmětů zaujala návštěvníka každého stupně intelligence. O výstavě přinesl pochvalné referáty veškeren zdejší tisk, ba i brněnský komunistický denník nalezl slova uznání pro podnik i jeho řiditele. A také neřidivno. Výstava působí na návštěvníka velmi silným dojmem. I člověk, zvyklý pozorovati hrůzy bojů sociálního života hodně s blízka a velmi chladně, otfese se, vidí-li, jak nejčastějšími oběťmi a nejstrašnější postizenými jsou bytosti právě nejméně vinné a zcela bezbranné — děti. A myslící návštěvník výstavy neubrání se dojmu hluboké úcty, obdivu a nadšení pro spolupráci s těmi, kdož nereší sociální otázku grandiosními gesty, nýbrž drobnou prací na nejozehavějším místě, v otázce zlepšení osudu dítěte. Zákopníky lidství bych je nazval; neboť oni snaží se vybudovati, opevniti a zachrániti neohroženější a nejslabší, avšak veledůležitá místa fronty, kam nejstrašlivěji doléhá nepřátelský útok, tož útlak hospodářský, kulturní i politický (a do nedávna u nás i národnostní), nevědomost, zatemnělost, alkoholismus, znemravenost a morbidita které a jiných drobnějších více, spleteny v kompaktní masu, v níž je těžko říci, kde končí příčina a začíná následek, kladou houževnatý odpor snaze proniknouti k cílům čistého lidství: oni pracují o zajištění a povznesení hmotného a duševního blaha dítěte. Dost již vykonali. Ale ještě nesmírně více práce čeká, než bude odstraněna ta část lidského a zvláště dětského utrpení, která, majíc kořeny sociální, v struktuře lidské společnosti, podléhá vlivu organisované lidské vůle a nápravného snažení. Dost jistě ještě i pak zbude bídy a bolu, jehož příčinu odstraniti vymyká se z dosahu lidských možností. Ale to bude jistě jen malá kapka proti moři utrpení, které může a musí být postupně ušetrěno generacím budoucím.

Kde je v tomto snažení místo právnického dorostu? O tom není snad třeba šířiti mnoho slov. Výstava zasluhovala, aby byla navštívena všemi, kdož jen měli k tomu možnost. Pro nás právníky nebyla jen polnicí, burčující z mdloby malicherných zájmů, a vážným mementem po leckteré stránce osobní. Naplňovala nás do určité míry pýchou, neboť kdo stál v čele tohoto významného podniku? Naši professori: prof. Dr. Kallab jako předseda moravské zem. komise pro sociální péči o mládež a prof. Dr. Krejčí jako předseda výstavního výboru. Než právě tato okolnost má pro nás vážnou stránku. Neboť přijde během let čas, kdy česká veřejnost a zejména převážná její většina, potřebující pomoci, vznese na nás důtklivou otázku: Hle, to byli vaši professori, a kde jste vy, jejich žáci? Jen abychom nemusili stydlivě mlčeti, nemajice, co bychom uvedli jako dostatečnou omluvu.

K. Koukal.

Knihovny. Knihovna Jednoty k povzbuzení průmyslu v Praze založená roku 1835 má nyní přes 70.000 svazků. Je

rádně katalogisována. Zejména sluší upozorniti na oddíly C. (statistika), T. (finanční věda), U. (národ. hosp.), W. (zákony). Úřední hodiny denně kromě neděle a svátků 14—18, čítárna časopisů otevřena v tytéž dny 8—19 hod. v Praze II., Rytířská 31. (býv. Havelský klášter). (Srov. článek Mansfeldův v Časopise čes. knihovníků I. 4—5, str. 4—9.) — Knihovna Státního úřadu statistického o po přestěhování do nových místností pod Kinskou zahradu čítá asi 4560 čísel v 16.800 svazcích i se zakoupenou knihovnou Juraschkovou. Periodických publikací registrováno celkem 469. (Čs. stat. věstník. III. 5—7.) Ča.

Ruská společnost pro právní vědy v Praze, která se ustavila při ruské fakultě v Praze, zahájila činnost schůzí dne 28. srpna 1922 ve svých místnostech v chudobinci u sv. Bartoloměje. Nejprve předseda její O. D. Grimm vysvětlil úkoly společnosti, načež následovala řada projevů vynikajících zdejších Rusů zejména prof. E. V. Spektorského, předsedy Společnosti ruských učenců v král. SHS., prof. Novgorodcem, děkanem ruské právnické fakulty v Praze a j. Na to následovaly přednášky prof. Grima a prof. P. B. Struveho. Ča.

Literární soutěž vypsal Právnická Jednota na Slovensku (Bratislava, Michalská ul. 3) na themata: 1. Základy práva silničního platného na Slovensku. 2. Urbárske a příbuzné právne pomery na Slovensku. 3. Vrchnostenská samospráva v Uhrách, zvláště na Slovensku a jej pomer k zákonu o sriadení župných a okres. úradov v Č. S. R. Práce na 4—7 tiskových archů formátu »Práv. Obz.« s obálkou s autorovou adresou podány buďtež do 31. března 1923 Práv. Jednotě v Bratislavě. Ceny 3000, 2000, 1000 Kč a 300 Kč za tisk. arch.

LITERATURA.

T. G. Masaryk: Politické myšlenky. Vybral V. K. Škrach. »Knihy pro každého« 1. — Stát. naklad. Pr. 1922. 80. 1903. — Jako počáteční svazek nové sbírky levných spisů poučných, v níž má podle ohlášení vyjítí později také Grubrovo »Národní hospodářství«, vydává její redakce (dr. Velemínský) výbor z politických myšlenek Masarykových. Pořadatel pečlivě vybral a roztrídil je v devět kapitol pod souhrnnými tituly, připojil označení, odkud čerpal a pod čarou vysvětlil cizí slova, čímž snaží se je učiniti přístupnými nejširším vrstvám. Jako každý výbor, má i tato sbírka své přednosti i vady: Poslouží celkové orientaci, ale jinak nejde do hloubky a bude lépe, když příště redakce výborů uvede co nejméně. Ča.

Dvě díla o českém vyrovnávacím jednání v roce 1871. Dr. H. Traub: Poslední český pokus o vyrovnání s Rakouskem (v Brně 1919, nákl. A. Písy, stran 111) a K. Kazbunda: Pokusy rakouské vlády o české vyrovnání (Český časopis historický, roč. XXVII.). Dějiny posledních let českých v Rakousku, charakterisované bojem o nejsamozřejmější práva starobylého království Českého, nepůsobí na nás již dnes, vlivem konečného našeho vítězství, oním smutným dojmem, jaký v dobách stále vzrůstajícího útisku ještě do nedávna vyvolávaly; víme totiž, že to vše bylo nutné, měl-li národ československý poznati, že v Rakousku není jeho místo. A tak dnes spíše s pocitem naplněné dějinné spravedlnosti čteme obě svrchu uvedená díla, podávající na základě spolehlivých pramenů vyličení jedné z nejsmutnějších chvil české, o spravedlivé Rakousko usilující politiky, totiž vyličení vyrovnávacího pokusu Hohentwartova.

I. Dr. Traub ve své monografii počíná nastolením vlády Hohentwartovy, s níž Češi jali se jednati, ukončivše šestnáctiletou pasivní opozici, namířenou původně proti únorové ústavě z r. 1861, pak i proti oktrojované prosincovce z r. 1867. Konstatuje, proč předcházející »smiřo-